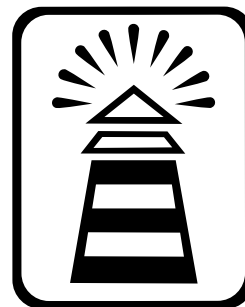

Впровадження інформаційної компетентності на уроках інформатики

Т. М. Романчук, м. Чернівці

Вступ

У сучасному суспільстві, яке стрімко змінюється в різних сферах життя: політичній, економічній, науковій і культурно-мистецькій, — поряд з вихованням освіченої особистості особливого значення набуває формування вмінь людини самостійно мислити, здобувати знання, працювати з різними джерелами інформації, висувати нестандартні ідеї та прогнозувати, виявляти творчий підхід у будь-якій діяльності. Тому перед педагогічним колективом школи стоїть завдання виховувати компетентного випускника, здатного використовувати набуті знання в житті. Для розв'язання цього завдання у сучасній освіті використовують компетентнісний підхід. Він не є чимось новим, а гармонійно поєднує традиційні підходи до викладання, головним завданням якого є формування стійких знань, умінь та навичок, організація особистісно орієнтованого навчання, метою якого є створення умов для розвитку та самореалізації кожного учня. З використанням у системі шкільної освіти компетентнісного підходу з'являється можливість якісної підготовки випускника до життя в інформаційному суспільстві. Успішний випускник повинен бути наділеним такими вміннями та навичками: гнучкість, мобільність, уміння критично мислити, використовувати знання для розв'язування проблем, робити вибір, здобувати інформацію з різних джерел, творчо мислити, приймати рішення, нести за них відповідальність, постійно працювати над собою; комунікативність, уміння працювати в команді, цілеспрямовано використовувати свій потенціал для самореалізації, виходити з конфліктних ситуацій, запобігати їм.

Усі наші задуми, пошуки перетворюються на порох, на мертву мумію, якщо немає дитячого бажання вчитися.

В. Сухомлинський

Інформаційна компетентність — одна із ключових компетентностей.

Інформатика як шкільний предмет, що з'явився порівняно недавно, з самого початку був орієнтований на форми і методи роботи, притаманні компетентнісному підходу. Інтерактивні форми навчання

є невід'ємною частиною роботи вчителів інформатики. Індивідуальна робота кожного учня на персональному комп'ютері поєднується з груповою роботою під час вивчення нового матеріалу, роботи над проектами, роботи в мережі. Використання комп'ютерної техніки та мультимедійних засобів, які рекомендовано використовувати під час вивчення на інших предметах, є звичайними засобами навчання на уроках інформатики. Однією з ключових компетентностей, які виділені Міністерством освіти і науки України, є інформаційна компетентність, яка в той же час для предмета «Інформатика» є предметною компетентністю.

Компетентність — це коло питань, в якому людина добре поінформована, володіє знаннями і практикою.

Мудрість не в тому, щоб знати якомога більше, а в тому, щоб знати, які знання найпотрібніші, які менше і які ще менш потрібні.

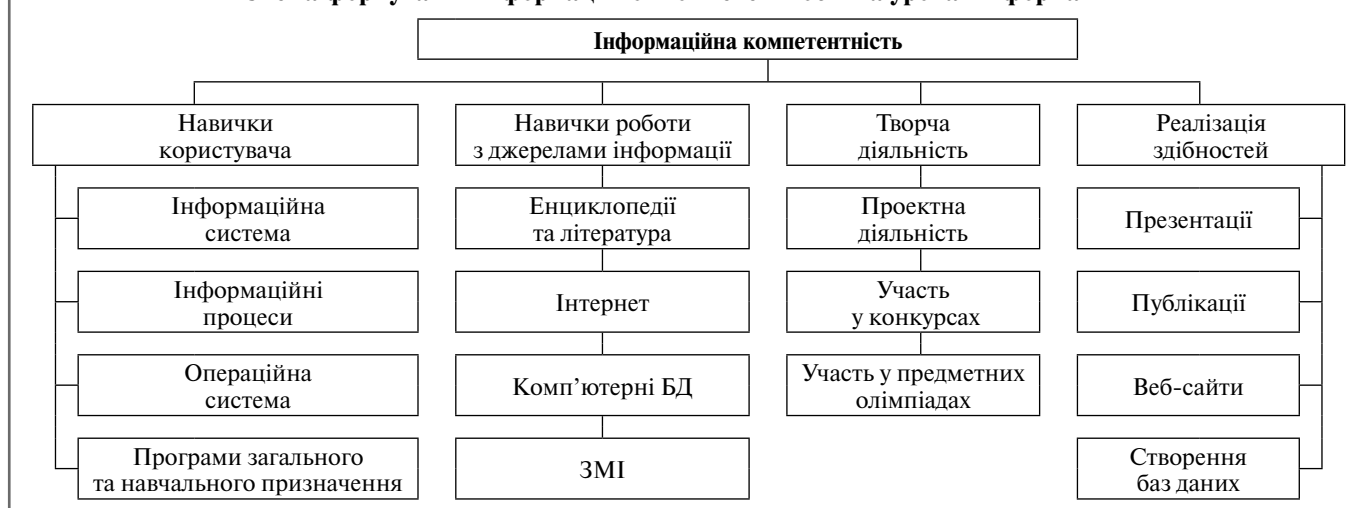
Л. М. Толстой

Інформаційна компетентність — це інтегративне утворення особистості, яке віддзеркалює її здатність до визначення інформаційної потреби, пошуку інформації та ефективної роботи з нею у всіх її формах та представленнях — як в традиційній, друкованій формі, так і в електронній формі; здатності щодо роботи з комп'ютерною технікою та телекомунікаційними технологіями; здатності щодо застосування їх у професійній діяльності та повсякденному житті. Вона пов'язана з формуванням уміння самостійно шукати, аналізувати, відбирати, трансформувати, зберігати та транслювати необхідну інформацію. Ця компетентність забезпечує навички роботи учнів із інформацією, що стосується навчальних предметів і освітніх галузей, а також міститься у навколишньому світі. Тому комп'ютер доцільно використовувати на всіх етапах процесу навчання: під час пояснення нового матеріалу, закріплення, повторення, контролю знань, умінь, навичок.

Інформаційна компетентність є сукупністю трьох компонентів:

- *інформаційна компонента* (здатність до ефективної роботи з інформацією у всіх формах її подання);

Схема формування інформаційної компетентності на уроках інформатики

- комп'ютерна, або комп'ютерно-технологічна компонента (що визначає вміння та навички щодо роботи з сучасними комп'ютерними засобами та програмним забезпеченням);
- компонента застосовності (яка визначає здатність застосовувати сучасні засоби інформаційних та комп'ютерних технологій для роботи з інформацією та розв'язання різноманітних задач).

Хто володіє інформацією, той володіє світом.
Уінстон Черчіль

- Виділяє потрібне із масиву інформації. Поєднує інформацію з різних джерел. Впорядковує свої знання.
- Опитує оточуючих.
- Обробляє документи та класифікує їх.
- Уміє використовувати нові інформаційні технології та швидко адаптується до їх змін.
- Критично оцінює інформацію.

Не тільки сама істина дає впевненість, але й пошук її.
Б. Паскаль

Формування інформаційної компетентності на уроках інформатики

Для того щоб реалізувати цю компетентність, потрібно визначити, якою буде діяльність учителя та учня.

Учитель:

- Пропонує завдання, для виконання яких необхідне звернення до альтернативних джерел інформації — додаткової літератури, комп'ютерних баз даних, Інтернету тощо.
- Заохочує учнів до використання додаткової інформації.
- Консультує з питань тематики робіт та пошуку інформації.
- Навчає учнів усвідомлено згортати інформацію, складаючи план, тези, конспект тощо.
- Стимулює критичне оцінювання інформації.

Учень:

- Добуває інформацію з різних джерел: навчальної, довідкової, енциклопедичної, науково-популярної, художньої літератури, періодичної преси, недрукованих засобів масової інформації, комп'ютерних баз даних, Інтернету.

Впровадження інформаційної компетентності на уроках інформатики

Інформаційну компетентність впроваджувати на уроці можна, ставлячи перед учнями такі завдання:

1. Користуючись довідковою, художньою, науковою літературою, енциклопедіями, Інтернетом:
  - а) підготуйте коротке повідомлення на одну з тем: «Історія створення комп'ютерної техніки», «Розвиток операційної системи Windows», «Покоління комп'ютерів», «Комп'ютерні віруси: міф чи реальність»;
  - б) оберіть одного з діячів: Блез Паскаль, Чарльз Беббідж, Ада Лавлейс, Білл Гейтс — і доберіть із додаткових джерел інформацію про нього;
  - в) виберіть один із поданих способів підключення до Інтернету: комутоване з'єднання через телефонну лінію, цифрові абонентські лінії (xDSL), цифрова мережа зв'язку з комплексними послугами (ISDN), кабельні мережі, доступ через мережу стільникового зв'язку (GPRS, CDMA) і опишіть його.
2. Систематизуйте інформацію, складаючи таблиці (хронологічні, порівняльні), схеми, плани:

- 1) Виберіть один із поданих текстових редакторів: WordPad, Блокнот, Microsoft Word — та охарактеризуйте його за планом:

- структура вікна;
- створення нового документа;
- уведення та редагування тексту;
- форматування сторінки;
- друк;
- збереження документа.

- 2) Заповніть хронологічну таблицю, прочитавши текст, який містить інформацію про розвиток обчислювальної техніки.

Період	Опис події	З ким (чим) вона пов'язана

- 3) Порівняйте ноутбук із комп'ютером, заповнивши порівняльну таблицю.

Ноутбук		Комп'ютер	
Переваги	Недоліки	Переваги	Недоліки

3. Творчі завдання. Складіть хронологічний, понятійний кросворди, ребуси.

Звичайно, для реалізації інформаційної компетентності особливого значення набуває проектна діяльність.

Учні працюють над проектами з різних тем, які вони обирають самостійно або добирає вчитель. У процесі цієї роботи учням потрібно проявити себе у ролі сценариста, художника, режисера, журналіста і вимогливого глядача, а це стимулює їх до праці. Під час цієї роботи учні розвивають свою творчість, підключають власну фантазію, а головне, вони отримують позитивний результат, що підвищує їх самооцінку.

Учні 7–9-х класів можуть створювати проекти за допомогою Microsoft PowerPoint. 10-ті класи можуть працювати над створенням публікацій, Web-сайтів у Microsoft Publisher. Під час створення публікацій учні відчувають себе журналістами, адже перед ними стоїть нелегке завдання створити статтю, яка б зацікавила людей, у результаті чого журнал чи газета буде мати високий рейтинг. Під час створення сайту в даному процесі учень виступає в ролі дизайнера, перед яким стоїть завдання не тільки підібрати матеріал з даної теми, а й оформити його таким чином, щоб все було гармонійно.

В особистій практиці сховані таємниці швидких і надійних успіхів.

Я. А. Коменський

Здатність до творчості — це найвищий дар, яким нагородила людину природа на нескінченно довгому шляху її еволюційного розвитку.

Б. Енгельгард

Учні 11-го класу працюють над створенням власної бази даних, використовуючи засоби Microsoft Access. Після набуття вмінь і навичок дизайнера під час створення веб-сайту за допомогою Microsoft Publisher учням надається можливість створити сайт мовою HTML, який можна опублікувати в Інтернеті.

Висновок

У результаті впровадження методів формування інформаційної компетентності на уроках інформатики учні удосконалюють вміння:

- використовувати різні джерела інформації;
- класифікувати документи;
- користуватися новими інформаційними технологіями;
- переробляти інформацію для отримання певного продукту;
- критично аналізувати, порівнювати інформацію;
- самостійно опрацьовувати інформацію;
- систематизувати інформацію;
- розуміти та усвідомлювати інформацію;
- залучати власний досвід.

Насамперед, учитель повинен володіти інформаційною культурою, що передбачає пошук, аналіз, генералізацію інформації, роботу з джерелами інформації; збагачувати свої знання, творчо реалізувати їх. Тому девізом моєї роботи є такі слова: «Йти в ногу із сучасністю, проймаючись і надихаючись силами, що пробудились в мені».

Література

- Лапишина І. Впровадження компетентнісного підходу на уроках інформатики // Інформатика. — 2008. — № 3. — С. 3–7.
- Матвійчук О. Є. Формування інформаційної культури викладача // Комп'ютер у школі та сім'ї. — 2006. — № 6. — с. 16–17.
- Потапова Ж. В. Формування інформаційної компетентності педагогічних працівників у системі післядипломної педагогічної освіти Київщини // Комп'ютер у школі та сім'ї. — 2006. — № 4. С. 8–10.
- Нестеренко О. В. Інформаційне суспільство і масова інформаційна просвіта // Комп'ютер у школі та сім'ї. — 2004. — № 4. — С. 3–5.
- Барановська О. Інформаційні компетентності випускника школи XXI століття // Завуч. — 2005. — № 4. — С. 27–29.